Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ympäristönsuojelulain ja vesilain 18 luvun 19 §:n muuttamisesta sekä ympäristönsuojelulain muuttamisesta annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta (HE 59/2020 vp)

Viite: Valiokunnan asiantuntijakutsu kuulemiseen 22.9 ja lausuntopyyntö 7.9.2020

Ympäristövaliokunnalle,

Esityksessä ehdotetaan rajattua erityissääntelyä ympäristönsuojelulakiin puolustusvoimien tarpeisiin tarkoitettujen kemikaalivarastojen ennakkovalvontamenettelyistä. Ehdotettu uusi säännös on todettu tarpeelliseksi maanpuolustukseen liittyvistä syistä ympäristönsuojelulain mukaisten hallintomenettelyjen muututtua yhä avoimempaan ja osallistavampaan suuntaan. Esityksessä on pyritty löytämään ratkaisu, jossa turvattaisiin yhtäältä puolustusvoimien erityissuojattavia kohteita koskevat salassapitointressit ja toisaalta ympäristönsuojelulain ympäristönsuojelulliset tavoitteet sekä hallintomenettelyihin liittyvät oikeussuojatarpeet.

Esitykseen sisältyy lisäksi pienehköjä täsmennyksiä eläinsuojien luvan- ja ilmoituksenvaraisuuteen sekä ympäristöllisten lupa-asioiden tietopalveluja ja ilmoitusasioiden päätösharkintaa koskeviin pykäliin. Teknisiä, ja luonteeltaan korjaavia, pieniä muutoksia esitetään vielä muutamaan ympäristönsuojelulain pykälään ja samoista syistä ehdotetaan eräiden säännösten kumoamista.

Esitykseen sisältyvät ehdotukset perustuvat kansallisiin muutostarpeisiin.

Seuraavassa esitellään lyhyesti keskeiset ehdotukset, niiden tavoitteet ja vaikutukset.

<u>Uusi pykälä ympäristönsuojelulakiin puolustusvoimien tarpeisiin tarkoitetun kemikaalivaraston lupa- ja ilmoitusmenettelystä</u>

Ympäristönsuojelulakiin ehdotetaan säädettäväksi uusi 50 a §. Pykälässä kuvattujen soveltamisen edellytysten täyttyessä, menettelyssä poissuljettaisiin tiettyjen lain osallistumista, julkisuutta ja tietojärjestelmään tallettamista koskevien pykälien soveltaminen. Tämän lisäksi pykälässä säädettäisiin, että näissä tilanteissa hallintolain 11 §:stä poikettaisiin niin, että asianosaisena pidettäisiin vain toiminnanharjoittajaa. Samalla säädettäisiin, että mitä asianosaisesta säädetään, sovellettaisiin myös valvontaviranomaiseen, joka olisi samalla ainoa lausunnonantaja. Käsittelyn päätteeksi syntyvä päätös annettaisiin tiedoksi vain toiminnanharjoittajalle ja valvontaviranomaiselle ja vain heillä olisi oikeus valittaa päätöksestä. Mahdollisessa muutoksenhakuvaiheessa poikettaisiin ehdotetun pykälän nojalla myös tätä vaihetta koskevista ympäristönsuojelulain osallistumista ja julkisuutta koskevista pykälistä.

Jotta menettelyn vaatima salassapito voitaisiin turvata, pykälässä mahdollistettaisiin asian vireillepanoa varten normaalia suppeampien tietojen toimittaminen viranomaisen tietojärjestelmään. Muiden toimintaa koskevien tietojen toimittaminen mahdollistettaisiin annettavaksi toiminnanharjoittajan tiloissa tai tietojärjestelmissä. Syy poikkeukselliseen menettelyyn tältä osin on se, että maanpuolustuksen kannalta erityissuojattavia kohteita koskeva tieto on tietyiltä osin turvallisuusluokittelultaan tasoa II tai III, jota ympäristöviranomaiset eivät omissa tietojärjestelmissään pysty tietoturvallisesti käsittelemään.

Lain 50 a § sisältäisi asetuksenantovaltuuden.

Pykälässä esitettyä erityissääntelyä ei sovellettaisi automaattisesti. Toiminnanharjoittajan olisi esitettävä säännöksen soveltamista ja viranomainen tekisi asiasta tapauskohtaisen päätöksen. Sääntely johtuu YK:n

Euroopan talouskomission tiedon saantia, yleisön osallistumisoikeutta sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa annetusta yleissopimuksesta, ns. Århusin sopimuksesta.

Erityissääntelyn tarve johtuu siitä, ettei ympäristönsuojelulaki tunnista nykyisellään erityistilanteita, joissa olisi edellä kuvatussa määrin tarve poiketa menettelyä koskevista säännöksistä. Poikkeamistarve on kuitenkin rajattu vain puolustusvoimien toimintaan ja siinäkin hyvin rajattuun osaan; kemikaalivarastoihin, joita koskeva tieto on kokonaisuudessaan salassa pidettävä, koska ne sijaitsevat maanpuolustuksen kannalta erityissuojattavissa kohteissa. Esitetyllä uudella sääntelyllä arvioidaan olevan vain vähäisiä taloudellisia vaikutuksia ja säännösten toimeenpano voidaan hoitaa olemassa olevin voimavaroin. Lupa- ja valvontaviranomaisten kannalta esitys voi hieman lisätä hallinnollista työtä, mutta toisaalta esityksen arvioidaan helpottavan ennakkovalvonnan kohteena olevien tietojen salassapitoa. Koulutuksella ja perehdytyksellä voidaan edesauttaa esitetyn muutoksen käytännön soveltamista. Esitys parantaisi selkeästi maanpuolustuksen toimintaedellytyksiä.

Eläinsuojien luvan- ja ilmoituksenvaraisuutta koskevat muutokset ympäristönsuojelulain liitteisiin 1 ja 4

Hallituksen esitys sisältää myös eräitä muutoksia eläinsuojien luvanvaraisuuden ja ilmoituksenvaraisuuden määräytymistä koskeviin säännöksiin. Muutoksilla selkiytettäisiin ilmoituksen- ja luvanvaraisuuden määräytymistä tilanteissa, joissa eläinsuoja sisältää eri eläinlajeja tai eri-ikäistä karjaa. Lisättäessä ympäristönsuojelulakiin uusi kevyempi ennakkovalvonnallinen menettely, eli yleinen ilmoitusmenettely, poistettiin laista yksityiskohtaiset laskentasäännöt edellä mainittuja eri eläinlajeja tai eri-ikäistä karjaa sisältävien eläinsuojien osalta. Tästä on kuitenkin aiheutunut tulkintaepäselvyyksiä määriteltäessä, onko eläinsuoja ilmoituksenvarainen sekä suurempien eläinsuojien kohdalla siitä, milloin toiminto edellyttää ympäristöluvan. Lisäämällä ilmoituksenvaraisia toimintoja koskevan lain liitteen 4 eläinsuojia koskevaan kohtaan 5 laskentasääntö eri eläinlajeja tai eri-ikäistä karjaa sisältäville eläinsuojille, selkiytettäisiin ilmoituksenvaraisuuden määrittelyä käytännön tilanteissa. Ilmoituksenvaraisuus määräytyisi eri eläinlajeja tai eri-ikäistä karjaa sisältävissä eläinsuojissa eniten eläinyksikköjä muodostavan eläinlajin mukaan. Jos eläinsuojassa eniten eläinyksikköjä muodostaa kuitenkin alakohdassa a mainitun eläinlajin nuorkarja, ilmoituksenvaraisuus määräytyy täysikasvuisen eläimen eläinyksiköiksi muunnetun eläinmäärän mukaan.

Lisäksi lain liitteen 1 taulukon 2 kohdan 11 alakohtaa b muutettaisiin koskien eri turkiseläimiä tai eri-ikäisiä turkiseläimiä sisältäviä turkistarhoja. Tällaisen turkistarhan luvanvaraisuus perustuu turkistarhan muodostamaan kokonaiseläinyksikkömäärään. Eläinsuojien ja turkistarhojen luvanvaraisuuden määräytymistä koskevat lain liitteen 1 kohdan 11 alakohdat b ja c oli aiemmin eriytettynä omiin alakohtiinsa ja nykyinen kokonaiseläinyksikkömäärään perustuva luvanvaraisuusraja ns. muiden turkistarhojen osalta ei vastaa eläinmäärään perustuvia turkiseläinten luvanvaraisuusrajoja. Muuttamalla muun turkistarhan eläinyksikkömäärään perustuva luvanvaraisuusraja kokonaiseläinyksikkömäärästä 250 kokonaiseläinyksikkömäärään 100, tosiasiallisesti palautettaisiin erilaisten turkistarhojen luvanvaraisuusrajat samalle tasolle kuin aiemmin lain sisältäessä päätuotantosuunnan määräytymistä ja laskemista koskevat säännökset. Kokonaiseläinyksikkömäärä 100 vastaa ympäristövaikutuksiltaan siitosnaarasminkeille tai -hillereille ja siitosnaarasketuille tai –supikoirille eläinmääränä annettuja luvanvaraisuusrajoja.

Esitetyt muutokset edellyttäisivät pieniä muutoksia ympäristönsuojelusta annettuun valtioneuvoston asetukseen. Luonnos valtioneuvoston asetukseksi ympäristönsuojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen 1, 2 ja 15 §:n muuttamisesta on tämän lausunnon liitteenä.

Lisäykset ympäristönsuojelulain ja vesilain tietopalveluita koskeviin pykäliin

Ympäristönsuojelulain 85 a §:ssä ja vesilain 18 luvun 19 §:ssä luetellaan tyhjentävästi mainittujen lakien mukaisissa tietopalveluissa käytettävissä olevat hakuperusteet. Pykälissä jo mainittuihin hakuperusteisiin lisättäisiin uudeksi hakuperusteeksi asian tunnistetiedot. Käytännössä nämä olisivat haettavana olevan asian

diaarinumero ja päätösnumero. Muutoksen tarkoituksena olisi nopeuttaa tietopalveluista tehtäviä hakuja. Muutoksella parannettaisiin myös tietopalvelujen käyttäjien asiakastyytyväisyyttä, sillä nykyisellään erityisesti diaarinumeron puuttuminen hakuperusteista on vaikeuttanut asiakirjojen löytymistä. Muutos olisi nopealla aikataululla teknisesti toteutettavissa.

Täydennys ympäristönsuojelulain 10 a luvun ilmoitusasiaa koskevaan päätösharkintaan

Ympäristönsuojelulain 115 d § tuli voimaan 1.2.2019. Pykälää säädettäessä sitä ei täysin kirjoitettu vastaamaan lain lupamenettelyssä sovellettavaa lupaharkintaa, vaikka tarkoitus oli huomioida samoja seikkoja myös yleisessä ilmoitusmenettelyssä. Pykälän muutoksella olisi tarkoitus täsmentää ilmoituspäätösharkinnassa huomioon otettavia seikkoja, jotta lain 48 ja 115 d §:n tulkinta ei eriydy tahattomasti. Muutoksella ei arvioida olevan sanottavia vaikutuksia, koska 115 d § on säännöksenä kohtalaisen uusi, ilmoitusmenettelyä on sovellettu vasta rajoitetusti, eikä tietoon ole tullut 115 d §:n soveltamisongelmia suhteessa lain lupaharkintaa koskevaan pykälään.